

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

﴿ ۱ ﴾ تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿ ۲ ﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

﴿ ۳ ﴾ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿ ۴ ﴾ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ

﴿ ۵ ﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ

بریده باد دو دست ابولهب و نابود باد. نه دارائیش و نه آنچه بدست آورد، به حالش سودی نکرد. به زودی به آتشی شعله‌ور درآید. (همراه) زنش، آن هیزمکش (آتش افروز). (در حالی که) در گردنش ریسمانی از لیف خرما است.

نکته‌ها:

- این سوره به نامهای تَبَّتْ و مسد معروف است. امام صادق ع فرمودند: هرگاه این سوره را خواندید بر ابولهب نفرین کنید.^(۱)
- هنگامی که آیه ﴿و انذر عشیرتک الاقربین﴾^(۲) نازل شد، پیامبر اکرم ص نزدیکیان و خویشاوندان را دعوت کرد و پیام وحی را به آنان رساند. ابولهب که عموی حضرت بود گفت: «تَبَّأ لک» هلاکت بر تو باد. این سوره نازل شد و گفتار او را به خودش رد کرد.
- از آنجا که این نفرین عملی شد و ابولهب و همسرش با کفر از دنیا رفتند، معلوم می‌شود که در این سوره نسبت به ابولهب یک پیشگویی نیز شده است.
- «تَبَّتْ» از ریشه «تَبَّ» به معنای خسران و هلاکت است و مراد از «ید» در آیه، دستِ ظاهری نیست، بلکه کنایه از وسیله قدرت و تلاش انسان است. بنابراین معنای آیه چنین

۱. تفسیر کنزالدقائق. ۲. شعراء، ۲۱۴.

- است که تلاشهای ابولهب به هدر رفت و او گرفتار زیان و خسارت شد.^(۱)
- در تاریخ آورده‌اند که رسول خدا ﷺ مردم را به کلمه «لا اله الا الله» دعوت می‌کرد و ابولهب از پشت سر او را تکذیب و به سوی او سنگ پرتاب می‌کرد.
- گاهی زائران مکه به سراغ ابولهب می‌آمدند و از او درباره حضرت محمد ﷺ سؤال می‌کردند. او می‌گفت: محمد مجنون است و ما مشغول مداوای او هستیم.^(۲)
- ابولهب هیچ‌گاه از مخالفت با پیامبر و از همکاری با مخالفان او دست نکشید. او و همسرش کلمات رکبیک به حضرت می‌گفتند و شاید به همین خاطر نام این دو در قرآن برده شده است.
- آهنگ این سوره چنان کوبنده بود که همه آن را حفظ کردند و ابولهب ضربه سنگینی خورد و خانه‌نشین شد تا آنکه مرد و باقی کفار حساب کار خودشان را کردند که مبدا سوره‌ای نیز علیه آنان نازل شود.
- علاقه‌ها و روابط خانوادگی نباید خللی در ایمان و مکتب ایجاد کند. «تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ» □ با آنکه ابولهب و همسرش مرده‌اند و استخوانهایشان پوسیده است اما این آیات همچنان باید تلاوت شود تا مایه عبرت دیگران و زیاد شدن قهر و عذاب الهی بر آنان گردد.
- ابولهب برادران خوبی مثل حضرت حمزه و ابوطالب و پدر خوبی چون عبدالمطلب داشت اما هر کس برای خود حسابی دارد.
- در قدیم بته‌های هیزم را که جمع می‌کردند، آن را با طناب می‌بستند و آن را به دوش می‌انداختند. چون همسر ابولهب، هیزم در مسیر راه پیامبر می‌ریخت تا آن حضرت را آزار دهد، لذا قرآن می‌فرماید: در قیامت نیز هیزم آتش دوزخ است و آن طناب‌هایی که برای جمع آوری هیزم استفاده می‌کرد، به گردنش آویخته است.^(۳)
- ابولهب فرزندی به نام لهب نداشت ولی شاید به خاطر سرخی صورتش او را ابولهب می‌گفتند.

۱. تفسیر المیزان.

۲. تفسیر نمونه.

۳. تفسیر المیزان.

□ زن ابولهب، فردی شاعر بود. نامش امّ جهل، خواهر ابوسفیان و عمه معاویه بود. کینه دیرینه با پیامبر داشت و خار بر سر راه پیامبر می‌ریخت و اشعاری در تحقیر و هجو آن حضرت می‌سرود.

□ روز قیامت، مال و ثروت به درد انسان نمی‌خورد: ﴿مَا أَغْنَىٰ مَالُهُ وَ مَا كَسَبَ﴾

﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي﴾ مال و ثروتم چاره کارم نکرد.

﴿هَلِكُ عَنِّي سُلْطَانِي﴾^(۱) سلطنت و حکومتم از بین رفت و برایم سودی نداشت.

﴿مَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ﴾^(۲) جمعیت و ثروت شما را بی‌نیاز نکرد.

﴿لَنْ تَغْنَىٰ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَ لَا أَوْلَادُهُمْ﴾^(۳) نه ثروت و نه فرزند به حال آنان سودی نداشت.

□ در قرآن چهار نوع زن و شوهر ذکر شده است:

زن و شوهری که در کار نیک همفکر و همراهند. (حضرت علی و حضرت زهراء عَلَيْهِمَا السَّلَامُ که به

یتیم و اسیر و مسکین طعام دادند). ﴿وَ يَطْعَمُونَ الطَّعَامَ﴾^(۴)

زن و شوهری که در کار بد همراهند. ﴿أَبِي هُبَّ... وَ امْرَأَتِهِ﴾

زن و شوهری که مرد در راه حق و زن در راه باطل است نظیر حضرت نوح و حضرت لوط

که همسرانشان به آنها ایمان نیاوردند و با مخالفان همدست شدند. ﴿كَانَتَا تَحْتِ عَبْدِ مَنَافٍ﴾^(۵)

زن و شوهری که زن در راه حق و مرد در راه باطل است. نظیر فرعون و همسرش. ﴿ضَرَبَ

اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتِ فِرْعَوْنَ﴾^(۶)

□ زن ابولهب گردنبندی قیمتی داشت که سوگند یاد کرد آن را در راه مخالفت پیامبر مصرف

کند. ﴿فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ﴾

□ حضرت علی عَلَيْهِ السَّلَامُ در نامه‌ای به معاویه نوشت: «مَنْ خَيْرُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ مَنْكُمْ حَمَّالَةُ

الْحَطَبِ﴾^(۷) بهترین زنان از ماست و هیزم‌آور آتش از شماست.

□ سلمان فارسی از اهل بیت پیامبر می‌شود و ابولهب عموی پیامبر، مورد لعن و نفرین

۱. حاقّه، ۲۹. ۲. اعراف، ۴۸. ۳. آل عمران، ۱۰.

۴. انسان، ۸. ۵. تحریم، ۱۰. ۶. تحریم، ۱۱.

۷. نهج البلاغه، نامه ۲۸.

خداوند.

□ چون همسر ابولهب در سر راه پیامبر هیزم می‌ریخت، ممکن است «حَمَّالَةَ الحَطْبِ» اشاره به این باشد که ورود او به دوزخ در حالی است که هیزم بدوش دارد.

□ دست و بازو برای تلاش است و تلاش برای رسیدن به هدف مطلوب. هدف ابولهب جلوگیری از رشد اسلام بود و در این راه تلاش بسیار کرد ولی به هدفش نرسید، پس تلاش بازوی او هدر رفت. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ﴾

پیام‌ها:

- ۱- اعلام براءت از ناهلان جزء دین است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ﴾
- ۲- کیفر توهین به مقدسات، لعن و نفرین ابدی است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ﴾
- ۳- باید برای نابودی کامل کفر دعا کنیم. ﴿يَدَا﴾ (قطع شدن دو دست نشانه بی‌نتیجه ماندن تلاشهاست).
- ۴- پاسخ مخالفان را مثل خودشان بدهید. در پاسخ آنان که به پیامبر گفتند: «تَبَّأ لَكَ» خداوند فرمود: ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ﴾
- ۵- در نظام مکتبی، ضابطه بر رابطه مقدم است. ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَلَبٍ﴾
- ۶- مال و ثروت، یکی از ابزارهای مخالفان انبیاست. ﴿مَا اغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَ مَا كَسَبَ﴾ (ابولهب سرمایه داری بود که ثروتش را برای محو اسلام هزینه کرد).
- ۷- بدتر از فساد تکرار آن است. ﴿حَمَّالَةَ﴾
- ۸- در برابر قهر الهی نه ثروت کارائی دارد و نه هر چیز که در اثر تلاش به دست آید، خواه ثروت باشد یا مقام و عنوان و حکومت و شهرت. ﴿مَا اغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَ مَا كَسَبَ﴾
- ۹- قهر الهی نسبت به ستمگران دور نیست. ﴿سَيَصِلُ﴾
- ۱۰- اشرافیت دنیا، همراه با تحقیر آخرت است. ﴿فِي جِبَدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ﴾

«وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»